„RADOMER-KIELCER-LEBEN“ 48 (156) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem“ דריטער יאָהרגאַנג פּרייז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען.

לרגלי האירוסין של חברנו מר משה
ראזנברג עם העלמה מרת מניא
לאנדאו אנו מברכים אותם בברכת
מז"ט. תהי דרכם צלחה וזוגת בשושנים
משה קליינמן, חיים בורנשטיין

צו דער פערלאָבונג פון אונזער קוזין
משה ראָזענבערג מיט פר"ל מאַניע
לאַנדאַו וואונשן מיר א גליקליכע
צוקונפט און מיט דעם שריט זאָל זיך
אָנהויבען די צופריעדענסטע און
אָנגענעהמסטע עפּאָכע אין זייער לעבן.
אלתר גאָלעמביאָווסקי
מיט פרוי און זוהן.

3-go grudnia 1926 r. פאַר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך ראַדאָם פרייטאָג כ"ז כסלו תרפ"ז

צום פערלאָבונג פון אונזער פריינד
ה' משה ראָזענבערג מיט פר"ל
מאַניא לאַנדאַו ווינשען מיר א הער-
צליכען מז"ט און א גל קליכע צוקונפט.
באַקמשא, חיים אשר
און שרה'לע גאָרפינקעל.

Naszemu kochanemu bratu
Mojżeszowi z intencji
Jego zaręczyn z p. **Manią
Landauówną** życzymy
szczęśliwego pożycia na Ich
nowej drodze.
Blumka i Lejzor Rozenberg.

MANIA LANDAUÓWNA
MOJŻESZ ROZENBERG
Z a r ę c z e n i
Radom 27 listopada 1926

צו די תנאים פון אונזער
ליבען זוהן משה יהודה
מיט פר"ל מאַניע לאַנדאַו
וואונשן מיר זיי גליק מזל
און אייביגע צופרידענהייט.
עלטערן: שלום און זיסע
ראָזענבערג.

א הערציגען מזל-טוב וואונשען
מיר אונזער קוזינקע נעמי
בירענבוים צו איהר פערלאָ-
בונג מיט ה' לעאָן זילבער
זאָל זייער נייער לעבענס-וועג
באַגלייט ווערען פון גליק און
צופרידענהייט.
ל. בירענבוים מיט פרוי.

אונזער פריינדין נעמי בירענבוים
צו דער פערלאָבונג מיט ה' לעאָן
זילבער ווינשען מיר א הערצליכען
מזל-טוב. די עלטערן ר' יונה און
אסתר הינדע ווינשען מיר דאָס זיי זאָלן
און זייער בת יחידה פיעל נחת האָבען.
צביה און יצחק ווייסבאָרד.

Z intencji zaręczyn
panny **Noemki Birenbaumównej**
z panem **Leonem Zylberem**
życzę im szczęścia i wiecznego
zadowolenia.
D. Hammerstejn.

א הערציגען מזל-טוב וואונשען מיר אונזער שכן
יוסיל לאַנדאַו מיט פרוי צו די תנאים
פון זייער ליבע טאָכטער מאַניע מיט ה' משה
ראָזענבערג. זייער זיווג-בונד זאָל געשלאָסען
זיין אין א מאָמענט פון גליק און צופרידענהייט.
יוסיל רייך (טאָקאָוס)
מיט פרוי.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינדינען
נעמי בירענבוים
מיט ה' לעאָן זילבער אויס לובלין
ווינשען מיר זיי ווי אויך די עלטערן
א הערצליכען מזל טוב
באַלטשא און מרדכי לייב פישמאַן

Z intencji zaręczyn
p. **Noemi Birenbaumównej**
z p. **Leonem Zylberem**
życzę wiele szczęścia
i dużo miłości.
M. Nusbaum.

צו דער פערלאָבונג פון פר"ל חעלא
לעסלאַו מיט ה' מנשה דאָבּרעצקי
ווינשען מיר א הערציגען מזל-טוב
זאָל זייער צוזאַמענבונד געשלאָסען
זיין אויף עוויגע גליקליכע, גוטע יאָהרען.
פאַמיליע ראָזין.

דעם ה' איטשע מאיר לעסלאַו
צו די תנאים פון זיין טאָכטער זיסעל
מיט ה' מנשה דאָבּרעצקי אויס לאָדז
ווינשט א ברכת מזל-טוב.
דער קאָמיטעט פון דער ת"ת-אָבטיילונג
אויף פּאָקאָרשעווער גאַס.

דאָנערשטאָג 2, פרייטאָג 3 און שבת דעם 4 ה. ח.
אין קינאָ-טעאַטער „קאָרסאָ“ אין ראַדאָם
3 גאַסטראָלן פונ'ם וואַרשאַווער יודישען קליינקונסט — טעאַטער
סמבטיון
גראָטעסקע אין 2 אַקטען, 12 בילדער מיט א פּראָלאָג.
צוזאַמענגעשטעלט און רעזשיסירט פון יצחק נאָזשיק — מוזיק פון ש. ווינבערג
דעקאָראַציעס פון וו. ווינטראויב.
פּראָלאָג. א בליק אויף יענער זייט סמבטיון: 1) דער בלינדער אימאַי.
הויף אָפּערע אָהן א דעפיציט 2) אין ראַבּינאַט. סקאַנדאַלען פון אָנהויב ביזן סוף
3) שבת נאָכ'ן טשאָלנט ניטשעוואָ ניע פּאָנימאַיו. 4) היינט! מאָמענט! פאָלקס-
צייטונג! 5) בריליאַנטי. א קוראַנט צרטיקל. 6) נאַכט שאָטנס. אזוינס און אזעלכעס
7) אין „קיטשימענט“ 8) שטרייענדע אלמנ'ס 9) טאַנץ משוגעת 10) מאַרגאַריטקעס
11) אַז דער רבי אלימלך. 12) אויף יענער זייט סמבטיון.
ס'בעטייליגען זיך פרויען:
אננאַ גראָסבערג, אַ. לעווין, צילאַ ראַפעל, ס. גינגאָלד,
ס'בעטייליגען זיך מענער:
ה. פענגשטיין, א. ראַטמאַן, א. בערמאַן, א. אייזענבערג,
ה. פישער, גרינשפּאַן, לעווין און אַנדערע.
אייגענע מוזיק אייגענע דעקאָראַציעס און רעקוויזיט. אָנהויב 9 אָוונט.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער. געשעפטס-פיהרער: ה. אַקרענט.
בילעטען קאָן מען אויך בעקומען ביי ה' צימערמאַן לובלינער 11.

Zarząd Domu Sierot
składa serdeczne podziękowanie
Dr. Szenderowiczowi
za ofiarowany worek mąki.
Zarząd.

Z intencji zaręczyn
p. **Rózi Goldfarbówny**
z p. **Leonem Urynem**
życzymy aby dzień ten był symbolem wiecznego szczęścia
i zadowolenia.
Hela Szermanówna
Regina Szejerówna

LOLI I HALI SILBERSZTEINÓWNOM
z powodu nieodżałowanego zgonu ICH
OJCA
wyrażamy szczere współczucie.
Adaś, Józiak, Kuba, Lolek i Szymek.

Najgłębsze współczucie wyrażamy koleżance naszej
i b. prezesowi **LOLI SILBERSZTEINÓWNIE**
z powodu zgonu Jej
OJCA
**Zarząd „Koleżeńskiej Pomocy“ przy
gimn. tow. „Przyjaciół Wiedzy“ w Radomiu.**

צו דער לאגע פון די יודישע גימנאזיעס אין ראדאם.

(אנ'ענטפער דעם ה' ב. צוויַיג.)

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארטיקעל „דער פאטאלער מצב פון די יודישע גימנאזיעס" וואס איז געדריקט געווארען אין פאריגען נומער פון אונזער צייטונג האט ה' פרענקעל אונז צוגעשיקט פאלגענדע אויפקלערונג.

רעד.

כדי אבצופרייבען די פינסטערע מרת שחורה, וואס ה' ב. צוויג'ס ארטיקעל האט אנגעווארפען אויף א טהייל לעזער, געפון איך פאר נויטיג צו געבען איניגע אויפקלערונגען:

א) בנוגע דער ווירטשאפטליכע לאגע:

נישט נאר דער דעפיציט האלט נישט אין איין וואקסען, נאר פערקעהרט, א העלבער דעפיצים פון פאריגען יאהר איז אבגעצאהלט געווארען און ווען דער ביודזשעט פון דער גמינע וועט זיין בעשטעטיגט, וועט מען פון קיין דעפיציט מעהר נישט רעדען. די מאַגאַטליכע הוצאות זענען פערקלענערט פון 11.000 ביז 8.500 זלאטעס. געוויסע רעדוקציעס צוליב שפארזאמקייט זענען געמאכט געווארען. די צאהל שילער, איז נאר נישט קלענער היי—יאהר און ס'איז דא צו האפען, אז פון ניי-יאהר וועט זי נאך שטייגען. ס'איז צוגעקומען א פארבערייטונגס—קלאס, וועלכע האט פאריגעס יאהר נישט עקזיסטירט. די „מעשה" פון העכערן דעם שכר-למוד, איז א פוסטער קלאנג, אהן שום יסוד. פערקעהרט, עלטערן וועלכע האבען צו עטליכע קינדער בעקומען היי—יאהר הנחות אהן בעזונדערע ביטטעס. ממילא קען קיין רייד נישט זיין פון וועלכען ס'איז „פאטאלען מצב" פון די גימנאזיעס.

ב) בנוגע די פעדאגאגישע זייט קאן מען זיך פעררופען אויף די לעצטע וויזיטאציע פונ'ם וויזיטאטאר ה' בראנעל פון ווארשאווער קוראטאריום, וועלכער האט געלויבט דאס רוב לעהרער פון גימנאזיום, פאר זייערע גרויסע פראגראם—פאדערונגען צו די שילער. ס'איז נאר פארהאן א האפנונג היי—יאהר צוריקצובעקומען די רעגירונגס — רעכט, וועלכע דער אמאליגער דירעקטאר וויאקאווסקי האט געלאזט פערליערען. די יודישע למודים, אמת, שוואנקען, אבער קירצליך וועלען אויך דא אנגענומען ווערען די געהעריגע מיטלען.

ג) בנוגע דעם דירעקטאר—פאסטען

מאכט ה' צוויג שוין אזעלכע בוין—פברות, אז ס'איז ממש צו בעוואונדערן. דער קוראטאר האט נישט בעשטעטיגט ה' זיעלינסקי, פון וועלכען דער קאמיטעט האט געהאט די בעסטע ידיעות און רעקאמענדאציעס. געגען דעם רעכט פון קוראטאר קאן מען גאר נישט אויפטהון, דאס איז א פאקט. דער קאמיטעט האט געמאכט א רעקורס. אבער, אהן רעזולטאט. דעריבער קאן דער קאמיטעט נישט זיין פעראנטווארטליך נישט מאראליש, נישט מאטעריעל. ממילא פאלען אויעק די חשערות וועגען מוֹ-ועו בעצאהלען ה' זיעלינסקי א יעהרליכע שכירות, וועלכע ה' זיעלינסקי אליין האט גאר נישט געפאדערט, ממילא קאן קיין רייד נישט זיין, אז צוליב דעם וועט דער דעפיציט „פערגרעסערט" ווערען, ווי ה' צוויג האט אויסגערעכנט. געוויס, ס'טהוט לייד אז ה' זיעלינסקי, וועלכער איז 10 יאהר געוועזען דירעקטאר, מוז אבטרעטען אבער קיין טראגעדיע איז עס נישט. די גימנאזיעס עגזיסטירען און וועלען עגזיסטירען.

דער נייער דירעקטאר וועט זיין ה' אינז. אלעקסאנדער רוסאק, נישט פון ביאליסטאק נאר פון לאדז, ער איז מרעזעס פון פעראיין פון די יודישע גימנאזיאל—דירעקטארען אין פוילען. צו זיין אנגאזשירונג מוז מען דעם קאמיטעט גראטולירען, אבער נישט אריינגיסען ביטערע מיללען... און די בעפעלקערונג אנווארפען א שרעק פאר די שולע און פאר די יוגענד.

געוויס פיעל וועט האבען דער קאמיטעט נאך אויסצובעסערן, דער עיקר אבצושאפען דעם וועקסיל — סיסטעם, וועלכער איז א זעהר גרויסער מכשול, אבער צוליב דעם אפילו ווערט די לאגע פון די גימנאזיעס נאך נישט קיין פאטאלע...

דאס איינציגע קערנדעל אמת אין ה' צוויגס ארטיקעל איז דאס, אז מען מוז באלד צוזאמענרופען א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די עלטערן. נישט בלויז די טראדיציע, נאר דער נוצען פון די גימנאזיעס פאדערט עס, און פריהער פאר אלעם – כדי אבצוגעבען א אמת'ען בעריכט פון רעם מצב און צו בערוהיגען די געזעלשאפט, וועלכע קאן אריינפאלען אין דאגות צוליעב דעם פעסימיסטיש ארטיקעל פון דעם ה' ב. צווייג.

יחיאל פרענקעל.

די חנוכה-מנורה.

(ערצהלונג.)

ב. פערלמוטער.

באלד נאך מעריב איז דער אלטער ירוחם נעגאנגען א היים. די אלטע חסידים פונ'ם בית-המדרש האבען איהם אפילו געטרובט פערהאלטען, בכדי ער זאל זיי, ווי תמיד, דערצעהלען חסידי'שע מעשיות, וועלכע ר' ירוחם האט אזוי פיעל געקענט, נור ער האט זיי מיט א זיפץ ערקלערט, אז זיין שרה איז זעהר קראנק. די חסידים האבען אויף איהם געקוקט מיט בעדויערונג און איהם געלאזט צורוה.

– א גוט אווענד!—האט ר' ירוחם געזאגט זיין פרוי אריינקומענדיג אין זיין קליין שטיבעלע.

— א גוט יאהר!—האט זיך געהערט א שוואכע קראנקע שטימע פון שרה'ן, וועלכע איז געזעסען אויף א קישען נעבען דער ווארימער הרובע.

ר' ירוחם האט א קוק געטוהן אויף איהר געל געקנייטשט פנים, אויף איהרע אויפגעלאשענע אויגען, אויף איהר שווער אטעמען—און א שוידער איז איבער זיין לייב דורכגעגאנגען. ער האט פערשטאנען, אז זעהר גיך וועט דאס געשעהן..

— די ווייסט, שרה, אז היינט איז דער ערשטער טאג חנוכה!—האט ר' ירוחם געזאגט צו זיין פרוי.

— חנוכה?!—האט שרה אויסגעשריען, און האט אנגעהויבען קוקען אין אלע זייטען. ר' ירוחם האט פערשטאנען איהרע בליקען. ער איז באלד ארויסגעגאנגען און האט צוגעמאכט די לאדענס.

אז ער איז אריינגעקומען און האט פארהאקט די טיהר, האט איהם שרה דערלאנגט א קליין שליסעלע, וועלכעס זי האט תמיד אויפ'ן הארצען געטראגען.

ר' ירוחם האט ארויסגענומען פון שרה'ס בעט א גרויס אייזערן קעסטיל. מיט'ן שליסעלע האט ער דאס קעסטעלע געעפענט, ארויסגענומען פון דארט א גרויסע שעהנע גאלדענע מנורה און האט זי אויפ'ן טיש געשטעלט.

די מנורה האט דאס אריטע קליין-שטיבעלע בעלויכטען. די זעלטען קינסטלערישע פון גאלד געגאסענע בילדער מיט די בריליאנטענע אויגען האבען געשיינט אין יעדער ווינקעלע, און ס'האט אויסגעוויזען ווי דאס גאנצע ארימע שטיבעלע טובל'ט זיך אין איהם פון גאלד און אבנים טובות...

ר' ירוחם האט אנגעגאסען בוימאייל. דערנאך האט ער זיך אנגעבויגען. הויך די ברכה געמאכט און האט דאס קנייטעל אנגעצינדען. די מנורה האט אנגעהויבען לויכטען מיט א פאנטאסטיש פייערל...

„הנרות הללו, שאנו מדליקין"... האט ר' ירוחם אנגעהויבען זינגען מיט א חסידיש נגונ'דעל, ארומגעהענדיג איבער'ן שטוב.

שרה איז געזעסען ביי דער הרובע און האט געקוקט אויף דער ברענענדיגער מנורה. איבער איהר פערגעפעלטן מח האבען זיך איצט דורכגעטראגען פיעל זכרונות פון דער יוגענד, וועלכע זענען פערבונדען מיט דער מנורה.

... צוריק מיט זעהר פיעל יאהרען—זי איז נאך א קינד געווען. אייגמאהל איז איהר פאטער פונ'ם וועג געקומען, וואו ער האט איינינע וואכען פערבראכט. ער האט מיט זיך געבראכט פיעל אל-

„אונזערע „אליינהערשערלעך".

דאָס זענען נישט קיין אַלטמאָדישע מאָנאַרכען און נישט קיין ניי-מאָדישע דיקטאַטאָרען—נאָר א סך, זייער א סך קלענערע פערזענליכקייטען — דאָס זענען —

אונזערע סעקוועסטראַטאָרען!

אָט די דאָזיגע קליינינקע בעאַמטע, וועלכע גיבען נישט ארויס קיין בעפעלען, וועלכע שיקען נישט פונאנדער קיין צירקולארען, וועלכע שרייבען נישט אונטער קיין געזעצען, צו וועמען נישט דער בירגער איז זיך מטריח — נאָר ער צום בירגער, מעג ער וואוינען אויפן תכלית-עק אָדער אין א קלענער שטוב, דער, וועלכער בעתן אויספירען זיין שליחות פו ער תאָבען עוות, טונקט ווי מען וואָלט איהם נישט נעטרויט, דער, וועמען מען גיט נישט אָפּ קיין בעזונדערע ביוראָען מיט בעזונדערע שרייב-טישען — נאר איז פשוט, ווי א „יאָזשנע" אי ביי די רעגירונגס-אמטען, אי ביי די מאַגיסטראַטען, אי ביי די קראנקען קאסעס, — אָט ער איז דאָס אין אונזער היינטיגען לעבען דער „אליינהערשער".

אַמאָל האָט זיין שליחות פונקציע אויסגעפילט די פּאָליציי. היינט האָט מען דאָס איבערגעגעבען איהם דעם סעקוועסטראַטאָר.

היינט איז ער דאָס די קלענסטע רעדעלע אָהן וועלכער ס'קענען נישט עקזיסטירען די גרויסע מאַשינען פון דער מלוכה, מאגיסטראט און קראנקען-קאסעס.

אז ער גייט נישט נאָך געלד, אַז ער ברענגט נישט קיין געלד, איז שלעכט. ער איז דאָס דער אינקאַסענט אַנהויבענדיג פון דער גרויסער מלוכה-קאסע און ענדיגענדיג מיט די קליינע שטאדטישע און קראַנקען-קאָסעס.

פילט ער זיך טאקע ביי זיך תקיף אָט דער דאָזינער „אליינהערשערל" און זיין תקיפות דערפילט מען באַלד, ווי ער טוט נאָר אַריבער איבערן שוועל.

די ערשטע צייט איז נאָך געווען אַ גייעס. ער פלעגט אַריינקומען דער דאָזיגער קליינער בעאמטער מיט הכנעה צום בירגער, אויסהערען יענעמס טענות, צושאָקלען מיטן קאָפּ, אריינגעהן אין יענעמס לאגע און נאך דערצו געבען א עצה, ווי דער בירגער זאל זיך נוהג זיין, ער זאָל חס וחלילה נישט דארפען צוליב א טעות איבערצאָלען איבער זיינע מאטעריעלע כחות.

מיט דער צייט האט ער זיך אָבער אָנגעזעהן, אז טון אזא דרך וועלען ניכט געהאָלפען ווערען נישט די מלוכה קאסע, נישט די שטאָדטישע, נישט די קראנקען-קאסע און ער האט זיך אנדערש גענומען באציהען צום בירגער. ער האט גענומען מאָהנען מיט מעהר תקיפות:

— צאָהל, אָדער איך שרייב דיר אָפּ דיינע בעבעכעס.

ער האט זיך דערשפירט אונזער סעקוועסטראטאָר, אז אויב ער וועט האָבען א „ווייך הארץ", וועט ער זיינע שליחות קיינמאָל נישט קענען אויספיהרען.

אויב דאס איז נאך נישט אזוי קענטיג ביי די סעקוועסטראטאָרען פון רעגירונגס-שטייערען זעהט זיך דאָס אָלץ מעהר ארויס ביי די סעקוועסטראטאָרען פון די מאגיסטראטען און קראנקען-קאסעס.

אויב ביי די ערשטע קען מען נאך פועל'ן א „פראלאָנגאציע", לאָזען זיך די לעצטע גארנישט רעדען. זייער תקיפות שטייגט אריבער די תקיפות אפילו פון די אמאָליגע פאָליצייאישע סעקוועסטראטאָרען.

נישט אומזיסט פילט צו זיי דער בירגער עפּעס ווי א מין מורא: א קליינינקייט — אין זיינע הענד ליגט דער גורל פון בירגערס לעצטע בעבעכעס!

און אָט אין דעם פּרט וואָלט נויטיג געווען, אַז אי די מאגיסטראטען, אי די קראנקען קאָסעס זאָלען אונטערנעמען א רעוויזיע אין די גרויסע צאָהל סעקוועסטראטאָרען, וועלכע געפינען זיך אין זייער רשות.

ס'איז קיין ספק נישט, אַז צווישען די טויזענדטער סעקוועסטראטאָרען געפינען זיך פיל, וועלכע כאפען אריבער די מאָס אין זייערע „ספיקות" און מאַכען אָן נישט ווייניג בייז בלוט.

ס'קאָן נישט זיין אזא לאַגע, אז א סעקוועסטראטאָר זאָל אויסזעהן אין בירגערס אויגען, ווי א בייזער אָנשי-קעניש, וואס איז געשיקט געוואָרען אויף צו נעמען ביים בירגער די לעצטע בעבעכעס פאר עפּעס א נישט באַצאָהלטען קליינעם שטייער.

און חוץ דעם זענען דאָ צווישען די סעקוועסטראטאָרען בלי ספק אזעלכע עלעמענטען, וועלכע נוצען אויס זייער „אליינהערשאפט" איבער דער מאָס, ספּעציעל ווען ס'האנדעלט זיך וועגען יודישע שטייער-צאָהלער.

ווער ס'לייענט א צייטונג דער האָט די געלעגענהייט צו בעקענען זיך מיט גענוג פאקטען, ווי אזוי די סעקוועסטראטאָרען פיהרען אויס זייער שליחות.

ס'וואָלט דעריבער געווען צוועקמעסיגער, אז ביים אויסוואהל פון סעקוועסטראטאָרען זאָל איינגעאָרדנעט ווערען א מין עקזאמען. ס'זאָל נישט אָנגענומען ווערען אלס סעקוועסטראטאָר יעדער איינציגער, וואס איז סתם ערבייטלאָז. ס'שאַדט נישט, ווען פון סעקוועסטראטארען וואָלט מען געפאָדערט א געוויסע אינטעליגענץ, קענטניש, און אויך א עלטער.

און חוץ דעם זאָלען אויך אָנגענומען ווערען אלס סעקוועסטראטאָרען יודען ספּעציעל פאר די יודישע שטייער-צאָהלער, וועמען ס'איז שווער צונויפרעדען זיך און אויפצוקלערען זיך מיטן נישט יודישען סעקוועסטראטאָר נישט אויף יודיש.

אָט די רעפאָרמען זענען נויטיג אומבעדינגט ביז דער צייט, ווען ס'וועט געפונען ווערען אַן אַנדערע בעסערע סיסטעם אויף איינצומאָהנען שטייערען — אָנשטאָט דעם סעקוועסטראַטאָרען-סיסטעם.

א. י.

טע און נייע זאכען. צווישען זיי איז אויך געווען דאָס אייזערנע און פערשלאָסענע קעסטעל.

אַלע קינדער האבען געוואָלט וויסען, וואס אין דעם קעסטעלע געפינט זיך. נור דער טאַטע האָט בשום אופן נישט געוואָלט זאָגען...

אינ'ם ערשטען אָוונד פון חנוכה האט דער פאָטער געעפענט דאס קעסטעל און האט ארויסגענומען די מנורה. אלע קינדער זענען געוואָרען בעצויבערט פון דער שעהנער מנורה.. דער פאָטער האָט אָפּגעבענטשט חנוכה ליכטלעך. דערנאָך האט ער ארום זיך פערזאַמעלט אלע קינדער און זיי דערצעהלט:

צוריק מיט איינינע הונדערט יאָהר האָט אין א שטעטעלע אין קיעווער גובערניע געוואוינט א יודישער סוחר, וועלכער איז געווען בעוואוסט אין דער גאנצער סביבה. פיעל קינדער האט דער סוחר געהאט, אלע שעהנע, קלוגע און פרומע, אָבער מעהר פון אלע איז געווען געראָטען זיין יונג טעכטעריל אסתר'קע, וועלכע איז געווען שעהן ווי די זון און גוט און פרום, ווי א מלאך...

די גרעסטע גבירים און מיוחסים האבען זיך געשידכ'ט צו אסתר'קען, נור זי איז אָבער געווען שוין פערקנס'ט פאר דעם שטעדטעלשען יונגען און שעהנעם גאָלדשמיד, וועלכער פלעגט בייטאָג ארבייטען און ביינאַכט — לערנען תורה און אנדערע חכמות...

איינמאָהל חנוכה איז אינ'ם שטעדטעלע אָנגעקומען אַן אַטאמאן מיט פיעל חיל, וועלכע האָבען שוין פיעל שטעדט חרוב געמאַכט און בערויבט, די איינוואָהנער אויסגעהרג'עט. אלע יודען פונ'ם שטעדטעלע מיט די פרויען און קינדער זענען ארויסגעגאנגען בעטען רחמים ביים אטאמאן... דער לעצטער האָט דערזעהן אסתר'קען און איז פון איהר שעהנהייט פערכשופ'ט געוואָרען. ער האט באלד פארגעלייגט, אַז מ'זאָל איהם געבען אסתר'קען פאר א פרוי, וועט ער לאָזען צורוה דאס שטעדטעלע, און האָט געגעבען צייט ביז אָוונד...

אין אָוונד האט אסתר'קע אָנגעטוהן איהרע שענסטע קליידער, זי האט זיך געזעגענט מיט איהרע עלטערן און חתן, וועלכע האָבען יאָמערליך געוויינט און איז אוועק אינ'ם געצעלט צום אַטאַמאַן.

דער לעצטער איז געווען אזוי בערוישט פון איהר זעלבסט קומען, אז ער איז איהר געפאלען צו די פיס און האט געשוואוירען ביי זיינע געשטאָרבענע עלטערן די שטאָדט לאָזען צו רוה...

דערנאָך איז ער ארויסגעגאנגען מאַכען הכנות צו דער חתונה, וועלכע האט געדארפט די זעלבע נאכט פאָרקומען. נור ווען ער איז צוריקגעקומען איז ער פערשטיינערט געבליבען — ער האָט געטראָפען אסתר'קען ליגען א געקוילעטע..

דער אטאמאַן האט זיין שבועה געהאלטען. אין דערטריה האט ער דאס שטעדטעלע פערלאָזט... אלע האבען בעוויינט אסתר'קען, וועלכע האָט מיט איהר בלוט דאס שטעדטעל גערעטעט..

א גאנץ יאָהר האט מען דעם יונגען גאָלדשמיד אויף דער גאס נישט געזען,

די איצטיגע יוגענד און וואס איהר אינטערעסירט.

(בעטראַכטונגען.)

די יוגענד איז שטענדיג די פּראָיעקט-פאָרמען פון קומענדיגען טאָג, דער אָנזאָג פון אַ נייער לעבענס-ערמונטערונג אָדער לעבענס—ירידה...

זי איז די זון פון קומענדיגע קולטורען און סאָציאַלע דערגרייכונגען.

און אויב די יוגענד מאַכט אַ רויטען-טאַנץ שטריך איבער דעם לעבענס רעגיסטער, אויב זי פערכלינעט זיך מאָמענטאַן אין שיכרות פון טאַנץ, איז עס אַנ'אָנזאָג פון אַ גייסטיגען בין — השמשות

די יוגענד האָט שטענדיג אין אַלע צייטען געטאַנצט.

ביי איהר איז שטענדיג געווען די אמת'ע דעווידענץ פון לעבענס—לוסט, פון לעבענס—זאָרגלאָזיגקייט און לעבענס-יום טוב. אָבער זי איז צו דער זעלבער צייט אויך געווען דער בעל—חלומות, פון נייע פערספּעקטיווען און נייע האָריזאָנטען.

די מענשהייט האָט שטענדיג די יוגענד אנפערטרוים איהרע אידעאַלען, און ביי איהר האָט זי געפיילט אין געשליפען די וואָפען פאַר גאַראַנטיגע מלחמות. די יוגענד איז שטענדיג געווען דער לעבעדיגער מאַטעריאַל, דאָס בלוט און פלייש פון פּאָליטישער און סאָציאַלער רעוואָלוציע.

איצט האָט זיך די יוגענד אָבגעוואָנט פון דעם עבר.

זי וויל נישט דעם אַמאָל, זי וויל נישט ציהען די קליאַמקע פון אפילו דעם „הערליכען אַמאָל“. די יוגענד וויל דעם „היינט“, און דער „היינט“ איז נישטאָ — האָט זי זיך צוגעטראַכט אַ היינט.

זי האָט זיך צוהוליעט, צוטאַנצט.

דעם איינציגען אינטערעס האָט די היינטיגע יוגענד געפינען אין קאָסטיום. אין קאָפּ איז שטענדיג אַ ווירוואַר.

די געדאַנקען-וועלט איז אָפּגעגרענ-ניצט. ער גלויבט מיט זיין אונטערבעוואוסטזיין, אַז אַלץ איז פאַר איהם אויף דער וועלט שוין צוגעגרייט, און אַז פאַר איהם האָט מען קיין זאָרגען נישט נאָכגעלאָזען, אַלץ איז פאַר איהם אַזוי לייכט, אַז ער זאָל עס קאָנען פערדייען אָהן שום קערפּערליכע און גייסטיגע אנשטרענגונג.

ער טראַכט נישט פון דער צוקונפט. ווייל איהם פעהלט לחלוטין די פאָרשטעלונג וועגען איהר.

איהם פעהלט איינגאַנצען די בענקעניש, דער יוגענדליכער סענטימענט, וועלכער שפּייזט די נשמה און מאַרזייט אין איהר אידעאַלען.

ס'איז לחלוטין נישטאָ ביי איהם קיין שפּור פון אידעאַל, אפילו ווען ער פּויעדיגט פון איהם מיט דער היץ און פאַטאָס פון „יונגען בלוט.

אויב ער איז אנגעהעריג צו אַ פּאַרטיי, צאָהלט ער דערמיט נור צינזען דער מאָדע און אָפטער צוליב דער אינערליכער לאַנגווייליגקייט.

ער ווייסט נישט און האַלט נישט פון דיסציפּלין, ווייל זיין וועלט פאַרנעמען און וועלט עמפינדען איז נישט מסוגל זיך איינצוראַמען אין אַ דיסציפּלין.

און אויב ער זינגט היינט למנצח דעם סאָציאַליזם, קען ער אויך אויף מאָרגען ווידמען אַ לויב-געזאַנג דער שוואַרצער רעאַקציע.

זיין הייליגער קרעדאָ איז דער טאַנץ פון לויפענדען מאָמענט — דאָס איז זיין „אידעאַל“ און „גלויבען“.

די יוגענד האָט תמיד געהאַט די בעשטרעבונגען אפילו מיט'ן אויסערליכען לבוש צו דיפערענצירען זיך פון דעם דערוואַקסענעם.

איצט זענען זיינע הצטרכות איבערגעשטיגען דעם דערוואַקסענעם. ער שטרעבט צו ווערען אַ מאַן, איידער די נאַטור בעשענקט איהם מיט די גויטיגע פיזישע מעגליכקייטען.

צו דעם בעוועגען איהם די צעווילדעוויטע פעקטישע אינסטינקטען. וועלכע לעבען צוהוליעט און ברייט אין זיין פוסטען גייסטיגען געמיט.

ער האָט נישט קיין צייט און לוסט נישט פאַר'ן בוך, פאַר קונסט, ווייל די שלאָפלאָזע נעכט קלעקען נישט אויפ'ן טאַנץ און ספּאָרט.

ספּאָרט איז פאַר איהם געוואָרען די ערשטע רעליגיע, ספּאָרט איז פאַר איהם געוואָרען דער זין און אינהאַלט פון קאָפּ.

ער פּפלעגט נישט און שטאַרקט נישט זיין קערפּער, כדי צו פערדאָפּלען דעם כח און ווידערשטאַנד פאַר די גייסטיגע אוצרות פון אונזער צייט.

דער ספּאָרט האַלט אויף זיין סוף, זיין פיזישען „אין“, וועלכער ווערט פאַר דער צייט אָפּגענוצט און אָפּגעטראָגען אין ספּעקטועלען לעבענס תהום.

אונזער יוגענד לעבט נישט מיט „אַ מאָהל“, זי האָט איהם נישט.

דער היינט איז איהרער, אָבער דער היינט פליסט אונטער'ן צייכען פון „פאָקסטראָט“ — אין איהם שטעקט די „ראָמאַנטיק“, דער „אַ מאָל“, וואָס איצט היצען די נחת פון די נייע כחות, וועלכע וועלען קומען פאַרבייטען אונזער תקופה...

ס'קאָן זיין, אַז דער פאָקסטראָט און דער „טשאַרלסטאָן-טאַנץ“, וועלכען שפּעטער אין דער היסטאָרישער פּערספּעקטיווע פערוואַנדעלט ווערען אין לעבענס פרעהליכען איבערפּענשליכען טאַנץ, פון וועלכען עס האָט גע חלום'ט ניטשע...

ס קאָן זיין, אַז מיר הערען שוין די טריט פון „איבער מענשען“ יונער ווייפען!

אבא סילי.

ווטנדונג צו דטר יודישטר גמינע אין ראדאם.

אזוי ווי מיר האָבען שוין איינינע מאָהל זיך געווענדעט צו דער גמינע מיט דער בקשה צו לעגאַליזירען אַ גמילת חסד-קאַסע פאַר דער דושערש-קאָווער אומגעגענד, וועלכע איז ביז היינטיגען טאָג נישט ערפילט געוואָרען און היות ווי אַזאַ קאַסע איז איינע פון די וויכטיגסטע נויטווענדיגקייטען פאַר די יודישע איינוואָהנער פון יענעם טייל שטאָדט, על כן ווענדען

אויפ'ן צווייטען יאָהר חנוכה האָט ער צו איהרע עלטערען די מנורה געבראַכט, און האָט געבעטען זי אנצינדען אַלע חנוכה אויף דור דורות, אַלס זכרון צו אסתר'קעס נשמה...

פון דאָמאָלס אָן איז דער גאָלדשמיד פונם שטעטעלע נישט געבליבען...

הונדערטער יאָהרען זענען שוין פון דאַמאָלס אַוועק, און די מנורה ווערט איבערגעגעבען פון דור צו דור אין דער פאַמיליע, און איצט איז זי געקומען צו מיר פון מיין פאָטער, וואָס איז צוריק מיט איינינע חדשים געשטאָרבען.

דעם פאָטער'ס ערצעהלונג האָט אויף איהר זעהר געווירקט און זי האָט געקוקט אויף דער מנורה, ווי אויף אַ פאַמיליען-הייליגטום, וואָס דאַרף זיין געהיט...

צוריק מיט צוואַנציג יאָהר האָט זי בעקומען אַ בריוועלע פון איהר פאָטער, אַז זי זאָל באַלד קומען. ווען זי איז געקומען, האָט זי שוין געטראָפען איהר פאָטער אויפ'ן טויטען בעט. ער האָט זי צוגערופען, איבערגעגעבען איהר די מנורה און באַשוואוירען זי צו היטען...

צוואַנציג יאָהר האָט זי די מנורה געהיטען, ווי דאָס אויג אין קאָפּ. איצט פיהלט זי שוין אָבער, אַז איהרע טעג זענען געציילטע...

— ירוחם!—האָט שרה גערופען איהר מאַן. ירוחם איז צוגעגאַנגען און האָט זיך נעבען איהר געזעצט.

— וואָס וועט זיין מיט דער מנורה?—האָט שרה שטיל געפרעגט.

— וואָס הייסט? — האָט ירוחם זיך געוואונדערט — מיר וועלען זי אָבגעבען אונזער דוד'ן.

— ניין, ירוחם, דאָס קען נישט זיין, דוד וועט זי פאַרקויפען. ער האַלט נישט פון אונזער פאַמיליען-טראַדיציע. נישט איינמאָל האָט ער מיר געפרעגט, פאַרוואָס מיר פאַרקויפען נישט די מנורה און לעבען נישט ווי גבירים...

ר' ירוחם האָט נישט געענטפערט, ער האָט געוואוסט, אַז זי איז גערעכט...

— ווייסטו וואָס, ירוחם,—האָט שרה געזאָגט נאָך אַ פּאָר מינוט שווייגען — מיר וועלען זי געבען אין בית-המדרש...

— יאָ, אין בית המדרש!— האָט ר' ירוחם מסכים געווען.

אינ'ם לעצטען אָוונד פון חנוכה איז אין ר' ירוחם'ס שטיבעלע געווען דער רב, די נבאים פון בית המדרש, און נאָך איינינע בעלי-בתים. די מנורה האָט געברענט נעבען שרה'ס בעט, שרה איז געלעגען און האָט קוים געאָטעמט... ר' ירוחם האָט דערציילט די פערזאַמעלטע די געשיכטע פון דער מנורה.

ענדליך האָט שרה געגעבען אַ וואונק צו די פערזאַמעלטע, אַלע זענען צו איהר בעט צוגעגאַנגען. שרה האָט זיי דערלאַנגט די אויסגעלאָשענע מנורה און — איז באַלד איינגעשלאָפען...

מיר זיך נאך א מאהל מיט דער זעלבער בקשה די גמינע זאל ענדליך א דורכפיהרען די לעגאליזאציע-פארמאליטעטען פאר דער דאזיגער גמ"ח קאסע. מיר פערלאנגען נישט פון דער גמינע קיין שום מאטעריעלע שטיצע. דאס איינע וואס מיר בעטען איז יורידישע הילף און איהר אינטערווענץ אין דער הינזיכט, א דאנק וועלכער מיר וואלטען קאנען אויסברייטערען אונזער טהעטיגקייט אויפ'ן געביעט פון ערטיילען אָהנפראצענטיגע הלוואות פאר די אונפערמעגליכע יורישע איינוואהנער פון אונזער געגענד, וואס איז באמת א גרויסע זאך ביים יעצטיגען קריזיס און וועלכע קאנען אבסאלוט נישט שאדענען דער טהעטיגקייט פון דער גמ"ח קאסע ביי דער גמינע.

לייבעל פינקעלשטיין, הענוך ראזענצווייג, הירש איטשע האמערשטיין, ירחמיאל נוטמאן, משה שאפיר, מאטיל קאזלאוויסקי, מאיר קארמאן, פנחס אורבאס, שמואל הירש רוטמאן, פסח מארגאן.

ויהי בחצי הלילה.

(פון די ראדאמער מעשה'לעך.)

ווען דער מאן קומט אהיים שפעט ביינאכט... הכל תלוי במזל — צו אלץ דארף מען האבען מזל און אפילו צו א... סקאנדאל. מענשען מיט גוטע מזלות, וואס עס זאל ביי זיי אין שטוב נישט פאסירען. און אפילו אין מיטען העלען טאג — צי מ'האלזט זיך, צי מ'קושט זיך, צי מ'מאטשט זיך — דווייס פון דעם קיינער נישט, שא און שטיל, צווישען אייגענע בלייבט עס. איז אבער, חלילה נישטא קיין מזל, העלפט אפילו די נאכט אויך נישט — גלייך דערוויסט מען זיך און מ'איז ביי אלעמען אין די מיילער.

אזוי איז עס אין אלע שטעט'ט און שטעטלעך און ראדאם אויך אין כלל. און טאקע מהאי טעמא, צוליב דעם וואס עס איז קיין מזל נישטא, האט אן'אומשולדיגער פאמיליען-סקאנדאל, איינער פון די, וועלכע זענען ביי לייטן מעשים בכל יום, אבער וואס עס האט פאסירט ביי אונז, ביי א פאר-פאלק מיט פינסטערע מזלות און גראד נאך האלבע נאכט, זוכה געווען מפורסם צו ווערען.

ומעשה שהיא כך היה:

אין איינער פון די רעגענדיגע נעכט פון דער פערגאנגענער וואך, ווען די גאנצע שטאדט איז געווען פערזונקן אין א טיפען שלאף, זענען די שכנים פון א געוויסען הויז ביי א געוויסען פאר-פאלק, וועלכעס מיר ווילען נישט פורש בשמם זיין (דאס איז דער איינציגער שפיקעל מזל זייערער...) אויף איינער פון די ראדאמער גאסען, פלוצלינג אויפגעציטערט געווארען דורך שרעקליכע קולות, וואס האבען זיך פון דארט געטראגען.

אריינלויפענדיג אין הויז האלב אנגעטהאנע, טויט-בלאסע און צושראקענע, האבען די שכנים פאר זיך דערזעהן אנ'אויסערגעוועהנליך בילד: אין א ווינקעל אויף דער פאדלאגע איז געלעגען פערחלש'ט, כמעט אהן סמנים פון לעבען די ווירטין פון הויז, ארום וועלכער ס'האט זיך געפארעט די קריסטליכע דינסט, גיסענדיג אויף איהר וואסער. אין קוך האט איהר מאן, וועלכער איז נור וואס אחיים געקומען, אין א ווילדען משוגעת-אנפאל, „גע-בעל-הבית'עוועט" און געבראכען אלץ, וואס עס האט זיך איהם געטראפען אין די אויגען. מאכענדיג א תל פון דעם געבעט און פון די איבעריגע כלים, וואס האבען זיך דארט געפינען.

אלץ האט אויסגעזעהן אזוי ווי נאך א פאגראם...

קוים מיט צרות איז די אנגעלאפענע שכנים געלונגען ברענגען צום בעוואוסטזיין די פער'חלש'טע פרוי און פיל ווייניג צום בערוהיגען איהר אויפגערעגטען און צו'כעס'טען מאן.

ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען איז דער דאזיגער שרעקליכער פאמיליען-סקאנדאל אויסגעבראכען אויף פאלגענדען מאדען:

דאס אויבענדערמאנטע פאר-פאלק, וועלכעס האט חתונה געהאט אויס ליבע האט די ערשטע צייט געלעבט גליקליך און צופרידען. מאן און ווייב זענען געווען אויפן זיבעטען הימעל פון גליק, וואס זייערע הארציגסטע חלומות זענען פערווירקליכט געווארען און זיי זענען לסוף ביידע פעראייניגט געווארען. נישט שטענדיג אבער זענען מענשען גליקליך, און עפעס אזוי ווי א שווארצע קאץ איז צווישען זיי אדורכגעלאפען... דאס יונגע ווייבעל האט אנגעהויבען צו בעמערקען, אז איהר מאן איז נישט דער זעלבער וואס אמאל, און אז זיינע בעציהונגען צו איהר ווערען עפעס אלץ קעלטער און קעלטער. איבערהויפט האט מען ארויסגעזעהען פון זיין אפטען צושפעטיגען אהיימקומען ביינאכט, בענוצענדיג זיך דערביי מיט א נאכשליסעל, מיט וועלכען ער פלעגט עפענען שטילערהייד די טהיר און אויף די שפיץ פינגער זיך אריינגנב'ענען צו זיך אין שלאף-צימער, מיינענדיג, אז זיין ווייבעל שלאפט געשמאק און ווייס פון קיין פותר חלום נישט..

נישט וועלענדיג ברענגען צו עפענטליכע סקאנדאלען און צו לייטישע געלעכטער, האט זי איהם נישט איינמאל געבעטען, סיי מיט גוטען, סיי מיט בייזען, ער זאל אויפהערען אזוי שפעט צו קומען און נישט פערשאפען איהר קיין עגמת נפש. נאר זעהענדיג אבער, אז איהרע ווערטער העלפען ווי טויטען באנקעס, און אז ער מאכט זיך פון זיי כלא יודע, איז זי געפאלען אויף אנ'המצאה: איינגאנצען איהר מאן נישט אריינלאזען אין שטוב, אויב ער וועט זיך וואגען נאכאמאל צו קומען שפעט ביינאכט..

געטראכט און געטהון.

און אט קומענדיג, ווי זיין שטייגער איז פון א „משמר" שפעט א היים, האט ער געטראפען די טיר פון אינעווייניג פעסט פערמאכט אזוי, אז זיין טהיר-שליסעל האט איהם פון דער אונבעקוועמער לאגע נישט געקענט ארויסראטעווען. אומזיסט האט ער געקלאפט און געשטורעמט אין טהיר העכער א שעה צייט, אין משך פון וועלכער א גאס רעגען האט איהם גוזנאסען אין קעלנער און אדורכגעווייקט איהם ווי א האן. זיין פלוניתטע האט איהם פאר קיין פאל נישט געוואלט עפענען די טיר, נעמענדיג אויף אזא אופן נקמה פון איהם פאר די לייד'ן, וואס ער פערשאפט איהר.

לסוף אבער, האט זיך איבער איהם מרחם געווען די דינסט, וועלכע האט נישט געקענט צו זעהען די יסורים פון איהר בעל הבית און געגען ווילען פון איהר בעל הבית'טע האט זי געעפענט די טיר.

אריינקומענדיג אנ'אויסגעבראכטער אין הויז האט זיך דער יונגערמאן קודם כל געוואלט אברעכנען מיט דער דינסט, וואס האט איהם געלאזט שטיין אזא לאנגע צייט הינטער דער טהיר, נאר די דינסט האט אנגעוויזען אויף די אמת'ע שולדיגע — אויף זיין ווייב, וועלכע האט אגב נישט געלייקענט און נאך בעגעגענט איהם מיט שרעקליכע זידעל-ווערטער, אויף וועלכע ער איז אויך נישט געבליבען קיין בעל חוב — און אזוי איז א ווארט פאר א ווארט אויסגעבראכען צווישען מאן און ווייב אין מיטען דער שטילקייט פון דער נאכט א פערביטערטער געראנגעל, וועלכער ווער ווייס מיט וואס ער וואלט זיך פערענדיגט, ווען נישט דער צוזאמענלויף פון די נאהענטע שכנים, וועלכע האבען דעם סקאנדאל איינגעשטילט, אבער א דאנק וועלכער איז איהם באשערט געווארען, פערעפענטליכט צו ווערען.

א צווילינג.

■■■

אויפגעקנוילט דער 13-יעהריגען רבנות-פלאנטער.

דער וויצע-פרעמיער בארטעל, אלס לייטער פון בילדונג'ס-מיניסטעריום, האט די טעג אונטערגעשריבען די בעשטעטיגונג פונ'ם יאראסלאווער רב ר' יצחק שטיינבערג אלס רב פון דער ראדאמער קהלה.

דער פלאנטער, וואס האט זיך געוועבט און געקנוילט אהן א סוף, אהן א עק כמעט גאנצע 13 יאהר איז ענדליך אויפגעקנוילט געווארען. ס'האבען נישט געהאלפען די פערשידענע מיטלען סקאנדאלען, שפעקולאציעס און פראיעקציעס. דער אמת האט געמוזט זיעגען. דעם ה' קעסטענבערג איז ערשט יעצט קלאר געווארען, אז זיינע 13-יעהריגע ממשלה איז געווען געבויט אויף די פליגלען פון דער פאנטאזיע, נישט בעזיצענדיג אונטער זיך קיין רעאלען יסוד. די וואהרע ווירקליכקייט האט נישט בעשטעטיגט דעם פאנטאסטישען פלאן פון זיין לופט שלאס. גאנצע 13 יאהר האט זיין שטוהל געשוועבט אין דער לופטען און איהם האט א פערפיהרערישער געדאנק אונטערגעזאגט, אז זיין רבנות שטוהל איז טיעף פערווארצעלט אין ערדישען באדען. ערשט יעצט האט ה' קעסטענבערג זיך געקענט איבערצייגען, אז די רבנות-שטוהל, אויף וועלכער ער איז געזעסען געגען ווילען פון רוב שטאדט, איז נאר געווען אויסגעפלאכטען פון שטרוי, וועלכע ווערט ביי דער קלענסטער געפאהר אומגעשטירצט און פערלירט איהר געקינצעלטען רייץ...

13 יאהר אליינהערשונג צוזאמען מיט א ים פראטאקאלען, מעמאריאלען, ביטעס, אנקלאגעס, רעקורסען און אפילו מיט דער הילף פון א גאנצען שטאב

„איינפלוסרייכקייט“ אונטערזאָגערס, אונטערהעלפערס און שתדלנים, מיט דעם אַלעם צוזאַמען, איז מען נישט בכח געווען צו בעזיגען דאָס איינע און איינציגע וואָרט — וואַהלען. אַט געגען דעם דאָזיגען אומגליקליכען וואָרט האָט ה׳ קעסטענבערג ביטער געקעמפפט און געוואָלט עס אויסרייסען, עוקר מן השורש זיין פון דער מענשליכער שפראַך. פון אַלע סגולות, רפואות, עצות און אַדוואָקאַטישע אויסטהועכצען האָט ער געוויסט. צום אַלעם האָט ער אַרויסגעוויזען געניטקייט, עמפפינדליכקייט און ראַפינירטקייט. פון אַ קלענסטען פערוואָרפענעם קאָרעקס־פּאַראַגראַפאַלע האָט ער געוואוסט און דאָך נאָך זיין גאַנצע געשולטקייט און ערפאַהרענקייט האָט ער פערגעסען אין פשוט׳ען עלעמענטאַרען אַלף—בית. ער איז געווען אַזוי נאַאיוו, גלויבענדיג אַז מיט דער הילף פון זיינע זכיות און פּראָטעקציעס וועט ער מנצח זיין דעם וואַהלען—סיסטעם. ער האָט נישט פערשטאַנען, אַז אַזאַ אַרט קאַמפף וועקט דעם שטאַרקסטען פערדאַכט און ווירקט גאָר אין אַ פערקעהרטער ריכטונג... ער האָט קעמפפענדיג געגען וואַהלען בפירוש אַליין אָבגעלייקענט דעם ריכטיגען אמת פון זיינע אַרגומענטאַציעס און מאָטיווירונגען. פון איין זייט האָט ה׳ קעסטענבערג גע׳טענה׳ט, אַז מיט איהם איז די גאַנצע שטאָדט און, אַז אַלע, מיט׳ן אויסנאַהם פון אַ קליין הייפעלע, ווילען איהם, און פון דער צווייטער זייט האָט ער פערביטערט, מיט דער גאַנצער אַמביציעזער קראַפט געקעמפפט געגען וואַהלען. וועלכע האָבען דאָך לויט זיינע אייגענע פערזיכערונגען געברויכט אויספאַלען צום גינסטען פאַר איהם...

צו די רבנים—וואַהלען, וואָס זענען פאָרגעקומען פאָריגען זומער אין דער קהלה, האָט ה׳ קעסטענבערג נישט געוואָלט אַרויסשטעלען זיין קאַנדידאַטור. וועלענדיג דערמיט בעווייזען, אַז די גאַנצע פראָבעדור פון וואַהלען האָט קיין שום ווערטה נישט, וויי נישט איהם מיינט מען, ווי מען וואָלט גאָר געווהלט אַ רב פאַר אַ צווייטע שטאָדט און נישט פאַר ראַדאָם. און ווען די וואַהלען זענען, טראָץ זיינע בעמיהונגען נישט צו צולאָזן זיי, ענדליך פאָרגעקומען האָט ער נאָך אַלץ געגלויבט, אַז דערפון וועט גאָרנישט ווערען. האָט דע רעקורסירט צום סטאַראָסטאַ, נאָכהער צום וואָיעוואָדע קיין קעלץ און ענדליך האָט ער זיך משתדל געווען אין וואַרשא. און אומעטום, פערשטעהט זיך מיט דער זעלבער „לאָגישע“ אַרגומענטאַציע, אַז מיט איהם איז די גאַנצע שטאָדט. אַז דער געשעהענער פאַקט פון די וואַהלען און זייער אויסגאַנג זענען געגען איהם, פון דעם האָט ה׳ קעסטענבערג ווענינ זיך געמאַכט.

לויט אַלעמענס פערשטאַנד האָט ה׳ קעסטענבערג אַליין געברויכט זיך בעמיהען, אַז די וואַהלען פון אַ רב זאָלן יאָ פאָרקומען. אין אייגענעם אינטערעס אויף ער האָט פאַקטיש געוואָלט פערבלייבען ראַדאָמער רב. ער האָט דאָס געברויכט דורכפיהרען מיט יאָהרען צוריק, ווען די אָפּאָזיציע געגען איהם איז נאָך נישט געהאַט אַזוי ברייט זיך פונאַנדערגעוואַקסען, דאַמאָלסט האָט ער געהאַט אַ גרעסטערען צד. און ביי זיין ענערגיע און ווירערשטאַנדס - קראַפט, וואָס ער האָט אויסגענוצט געגענצוווירקען די וואַהלען, ווען ער נוצט דאָס אַלעס אויס בשעת די וואַהלען מיט 7—8 יאָהר צוריק... וואָלט ער בעשטימט געהאַט שאַנסען דורכצוגעהן, דאָס וואָלט געהייסען אמת׳ע פקחות און אַ ווייטער בליק. ווען דאָס פייער הויבט אָן ברענען, דאַרף מען עס פערלעשען. ה׳ קעסטענבערג האָט אַזוי נישט געטיהן. אַנשטאַט צו גיסען וואַסער אויפ׳ן פייער, האָט ער צוגעגאָסען נאָך מעהר ברען—שטאָף. ער האָט נישט געוואָלט אַראָפּגיינגען פון זיין כבוד געוועהלט צו ווערען מיט דעם שטים-צעטעל פון בירגער פון זיין געמיינדע.

ה׳ קעסטענבערג וועט נאָך וואַהרשיינליך יעצט אויך ניט רעזיגנירן און נאָכדעם ווי ער האָט פאָרמעל און יורידיש פערלוירען, וועט ער זיך ווענדען צום יודישען דין. ער וועט געוויס רופען די גמינע צו דין-תורות און ס׳וועט זיך אָנהויבען אויף דאָס - ניי אַ סדורה משפטים. אַחוץ דעם וועט ה׳ קעסטענבערג געוויס זיך מתיר זיין אויפצואיבען אַ איסור אויפ׳ן יאַראָסלאַווער רב. ער האָט אין דער הינזיכט לאַנג שוין געמאַכט שריט. וואָס ער וועט געווינען און ווי אַזוי עס וועט בכלל אויסזעהען דבר סוף, דאָס וועט בעווייזען די נאָהענטסטע צוקונפט.

מ. שמשון.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

האַנדעלס-פּאַטענטען דאַרפט מען אויסקויפען ביז׳ן 31 גרודזשען.

די איזבאַ סקאַרבאָוואַ אין קעלץ האָט שוין בעקאַנט געמאַכט דעם פּרייזען-טאַריף פאַר די האַנדעלס פּאַטענטען אויפ׳ן יאָהר 1927.

די פּרייזען פאַר האַנדעלס-פּאַטענטען זענען: 1—טע קאַט. 2000 זל. 2 קאַט. פון 400 ביז 130 זל. 3 קאַט. פון 80 ביז 25 זל. 4 — פון 30 — 10 זל.

פאַר פּאַטענטען פון אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען: 1 קאַט. — 6000 זל. 2 — 4000 זל. 3 - 2000 זל. 4 - 600 זל. 5 - 200 זל. 6 - פון 120 ביז 40 זל. 7 — 20-60 זל. 8 — 15 - 4 זל.

אויסער דעם געהט נאָך צו פאָלגענדע צוגאַבען: די רעגיסטראַציע־קאַרטע 10 זל. פאַר קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ביז 30%, פאַר פּראָפעסיאָנעלע שולען ביז 25% און דער געוועהנליכער אָבצאָהל פאַר׳ן מלוכה אוצר 10%.

די אונטערנעהמער און אינדוסטריעלער, וועלכע וועלען ביז 31 טען גרודזען נישט אויסקויפען די האַנדעלס פּאַטענטען, אָדער די רעגיסטראַציע־קאַרטען, וועלען נישט קאָנען פיהרען זייערע אַרבייטס-וואַרשטאַטען.

פון „טאָז“.

ווינטער-קאָלאָניעס אין אָטוואָצק און אין דרוסקעניק.

די צענטראַלע פערוואַלטונג פון „טאָז“ עפענט 2 ווינטער קאָלאָניעס אין אָטוואָצק און אין דרוסקעניק (אונטער גראָדנאָ), פאַר קראַנקע אָרימע שול קינדער, (פון 6 ביז 14 יאָהר), וועלכע זענען די לעצטע צייט דורכגעגאַנגען שווערע קראַנקהייטען (שקאַרלאַטין, מאָזלען, טיפוס, לונגען-אָנצינדונג אַדגייל) און פּתח אָפּגעשוואַכטע, מאָגערע, בלוטאָרימע, ראַכיטישע א. ז. וו.

די ערנעהרונג, מעדיציניש און פּעדאַגאָגישע השגחה וועט זיין אויסגעשטעלט אין די דאָזיגע קאָלאָניעס אויף דער נויטיגער הויך.

די קינדער וועלען פערברענגען אין די קאָלאָניעס 6 וואָכען.

די קאָסטען פין אַ קינד בעטרעפען 120 זל. אַ חודש. אַ העלפט פון דעם וועלען דאַרפען איינצאָהלען די עלטערן פון די קינדער — די צווייטע העלפט דעקט דער „טאָז“.

די קינדער וועלען בעקומען אַ גענוגענדע צאָהל שלאָף-צימערען, מיט בעזונדערע בעטען, געסעגוואַנטס און וואַרעמע צודעקען.

די לייטונג פון די קאָלאָניעס געפינט זיך אין די הענד פון דאָקטוירים. די קינדער וועלען דאָרט בעקומען די נויטיגע מעדיקאַמענטען, ווי איינשפּריצונגען, מראָן, קעפיר, זאַלץ-בעדער, ליכט-בעשטראַלונגען (קוואַרץ לאַמפּען), וואַרעמע וואַננעס א. ד. ג.

אין יעדער קאָלאָניע וועלן געפיהרט ווערען מיט די קינדער היגיענישע-ליכע שמועסען דורך ספּעציעלע לערערינס (זעלבסטבילדונג).

יעדע קאָלאָניע וועט אויך זיין בעזאָרגט מיט אַ קליינע קינדער ביבליאָטעק אין יודיש, העברעאיש און פּויליש, מיט אינסטרומענטען צו שפּילען לייכטע גימנאַסטישע איבונגען, ריטמישע מענך א. ד. ג.

איינשרייבען זיך קאָן מען שוין ביים ה׳ ד״ר פאָמראַק (לובלינער 58) יעדען טאָג פון 5 ביז 6 אָווענד.

שיך פאַר אָרימע שול קינדער.

אין קורצען ערוואַרט די היגע „טאָז“ אָבטיילונג אַ טראַנספּאָרט שיך, וועלכע וועלען צוטיילט ווערען די אָרימע שול-קינדער, וועלכע געפינען זיך אונטער דער היגיענישער אויפזיכט פון ראַדאָמער „טאָז“.

היגיענישע אויפזיכט איבער די ראַדאָמער חדרים, קורסען, פּרעבעל-שולען א. ז. וו.

אַלע אינהאָבער פון די ראַדאָמער חדרים, קורסען, פּרעבעל-שולען א. ד. ג. האָבען בעקומען אַ אויפפאָדערונג פון ראַדאָמער שול—ראַט, אַז זיי מוזען ביז דעם 15 ד. ח. אָרגאַניזירען אַ היגיענישע השגחה איבער די קינדער, וועלכע געפינען זיך אין זייערע שולען און אין דער הינזיכט דאַרפען זיי זיך ווענדען צום ראַדאָמער „טאָז“.

אַ מלוכה - סובסידיע פאַר׳ן „טאָז“.

דאָס אַרבייטס מיניסטעריום און די גענעראַל-דירעקציע פון עפענטליכער געזונדהייטס-דינסט האָבען בעשטימט אַ סובסידיע פאַר׳ן „טאָז“ אויף צו בעקעמפען די עפּידעמישער קראַנקהייטען.

דער רושם אין שטאָדט צוליעב דעם בעשטעטיגען די רבנים—וואַהלען.

די אומגעריכטע ידיעה אין די וואַרשאַווער צייטונגען פאָריגען זונטאַג, וועגען דער ענדגילטיגער בעשטעטיגונג די וואַהלען פון יעראָפלאָוועד רב דורכ'ן בילדונגס—מיניסטער באַרטעל, האָט אין שטאָדט געמאַכט אַ אונגעהויערען רושם אַזוי, אַז גאָך ביז היינט איז עס דאָס אַקטועלסטע טהעמאַ פון גאַנץ ראַדאָם. אין זעלבען טאָג ווען די ידיעה איז ערהאַלטען געוואָרען האָבען אַ סך מענשען געשיקט גראַטולאַציע—טעלעגראַממעס צום יעראָפלאָוועד רב. ווי מיר הערען גרייט די גמינע שוין צו פאָר הרב שטיינבערג אַ כתב רבנות געשריבען אויף פּאַרמעט.

א שעהנע מתנה צו אַ זילבערנע האָכצייט.

די פרוי פון היגען בעוואוסטען דאָקטאָר ראַשקעס האָט צו איהר 25־יעהריגער זילבערנע חתונה געשאָנקען 67 פאָר נייע שטרימפּף פאָר די קינדער פון דער געזעלשאַפט „חנוך ילדים“ (דלוגא 11).

דער ראָזיגער שניידער טהאָט פערדינט צו זיין אַ מוסטער און שיינער ביישפּיעל פאַר פיעל אַנדערע.

בריעף אין רעדאַקציע.

געעהרטער הער רעדאַקטאָר!

איך בעט אייך זעהר אַבנודריקען אין אייער נעכסטען נומער די פאָלגענדע ערקלערונג: אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַרטיקעל פון ה' ב. צוויינג אין אייער וו. צייטונג (135) 47 № פון 26/XI ד. י. אונטער דעם נאָמען „דער פאַטאלער מצב פון די היגע יודישע גימנאַזיעס“.

1) איך האָב קיינמאָל נישט אַרויסגעשטעלט קיין געלד תביעה פאַר אַ צייט, פאַר וועלכע איך האָב נישט געאַרבייט. איך בלייב אויף מיין פאָסטען ביז דעם 1/XII ד. י. און פאַר די צייט ביז דעם 1/XII האָב איך פערלאַנגט מיין האָנאָראַריום, אַזוי, אַז קיין דעפיציט וועט מיט די פּערסאָנאַל—ענדערונגען און דעם דירעקטאָר-פּאָסטען נישט מיט איין גראָשען פערגרעסערט ווערען.

2) די לאַגע פון גימנאַזיום איז פיל בעסער ווי פאָריאָהרען, ווייל אַ העלפט פון פאָראַיעהריגען דעפיציט איז שוין אָבגעצאָהלט געוואָרען.

3) דער שכר—לימוד איז אין אַ סך פאַלען פערקלענערט געוואָרען און הסכם מיט מיין אַרטיקעל אין אייער וו. צייטונג פון אָנהויב שול-יאָהר.

4) די אויסגאַבען—פּאָזיציעס אין הייאָהריגען בּיודזשעט זענען פיל פערקלענערט געוואָרען.

5) די צאָהל שילער זענען פיל גרעסער ווי פאָריאָהרען.

6) דער מצב פון די שילער קען אינגאַנצען פערבעסערט ווערען a) ווען די פערוואַלטונג פון דער שולע וועט נישט ליגען אויף די פּלייצעס פון 1 אָדער 2 פּערזאָן, וועלכע זענען איבערלאַסטעט מיט אַרבייט און b) ווען די עלטערן וועלען פערשטעהן, אַז פאַר שכר—למוד זאָל מען צאָהלען מיט געלד און נישט מיט וועקסלען.

איך דאַנק אייך פאָראויס פאַר'ן אָבדרוקען די אויבענדערמאָנטע ערקלערונג.

אינז. יצחק זעלינסקי

דירעקטאָר פון יודישען גימנאַזיום

29/XI 1926. אין ראַדאָם.

ג. ה' רעדאַקטאָר!

ערלויבט געפ. צו געבען אַ אָרט פאר פאלגענדע אויפקלערונג:

לעזענדיג אין אייער ווערטהער צייטונג נומער 47, אַז אויף דער קאַזשעניצער גאַס נומער 4 האט א געוועזער א. ג. אין דער שבעה געוואלט ארויסוואַרפען זיין שטיף מוטער פון דער וואוינונג און זאָגאר אריינגעטראָגען דאָרט זיינע זאַכען, אַלזאָ ערקלער איך, אַז דאס איז שקר וכזב. דער ה' א. ג. האָט ב"ה א דירה און נויטיגט זיך נישט אין קיין אנדערע, ריכטיג איז, אז א איידעם, וועלכער האט נישט קיין דירה, און די שטיף מוטער בלייבענדיג איינע אליין וואָהנען אין אַ שטוב מיט א קיך אָהן יעדער השגחה; האט די שטיף-מוטער פראָפּאָניר׳ט דאס מיין איידעם זאל זיך אריינציהען. נאכדעם ווי דער איידעם האָט דעם פערלאַנג פון דער שטיף-מוטער ערפילט, האָבען די אָרומיגע שכנים פון הויף נישט געקענט צוקוקען די גרויסע עוולה און האָבען דוקא געפאָדערט דערבו, אז די טאכטער זאל ביי מיין איידעם פערלאנגען 500 זלאָטעס, דעם אמת דערפון קאנען בעשטעטיגען די ה"ה קלמן ראָיאל און שמואל פירשטענבערג, אַז די זאַכען אין דער וואהנונג פון דער שטיף מוטער, זענען פון אָרט נישט געריהרט געווארען און אלס פערזיכערונג, אז זיי זאלען אויף ווייטער נישט גערירט ווערען, האָט מען אלס נאָטיץ געוואלט איינלעגען געלד אָדער וועקסלען.

ראנקענדיג פאַר'ן אָבגעגעבענעם אָרט צייכען איך זיך מיט אַכטונג:

אַ. ג.

גרויסע פערזאַמלונג אין האנדווערקער-קלוב.

זונטאַג דעם 5 דעצעמבער ד. י. 7 אין אָוועגד וועט אין לאָקאַל פון האנדווערקער קלוב פאָרקומען אַ אויסערגעוועהנליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון האנדווערקער וועגען אייגענע וויכטיגע פראגען: ווי די צעכען פראגע פאטענטען אויסן גייעם יאָהר און וועגען די אוועגד-קורסען און אַנדערע.

אַיינגאַנג פריי פאר אַלע האַנדווערקער.

פון יודישען טעאַטער.

די טרופּע, וואָס ווײַלט יעצט אין ראַדאָם, האָט מיט די עטליכע פאָרשטעלונגען בעוויזען, אז צווישען איהר זענען פאראַן ביהנע־כחות פון גרעסערער בעדייטונג. די פאָרשטעלונגען האָבען ביים פּובליקום גאַנץ גוט אויפגענומען. גאָר בעזונדערס האט די טרופּע זיך אויסגעצייכענט ביים אויפפיהרען „א קרבן פון א שוועסטער“. מאָראליש וואָלט שוין גאָר נישט קשה געווען. איז אָבער די צרה, וואָס מיט בלויזע מאָראלישע פערדינסטען קאָן מען נישט גאָר נישט זאַט ווערען, נאָר אפילו בלויז צו דעקען די ריזיגע אויסגאָבען. אין וועלכע אַ טרופּע אינטערעסעס איז אנגאזשירט, איז אויך נישטאָ. דערצו מוזען מען אויך האָבען מאַטעריעלע פערדינסטען' און אזוי ווי דאָס לעצטע איז ליידער זעהר שוואַך, וואָלט טאָקי זעהר געוואונשען געווען, אז דאס היגע טעאַטער פּובליקום זאָל אין א גרעסערע צאָהל בעזוכען די פּאָרשטעלונגען און אזוי נאָך אונטערשטיצען דאס יודישע טעאַטער און דעם יודישען אַקטיאָר, וועלכער ווידמעט זיינע בעסטע כחות פאר דער ווייטעררריגער ענטוויקלונג פון דער יודישער ביהנע-קונסט.

ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין ראַדאָם.

פרייטאָג צונאכט'ס האַלב 8 אַ זייגער קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל לובעלסקאַ 25 אַ חברים—געטפערען וועגען פערשידענע אַקטועלע ציוניסטישע אנגעלעגענהייטען מיט דער בעטייליגונג פון דעם גאַסט סכוד. ח' גאָלדשטיין.

איינגאַנג פאר מיטגלידער פריי.

דאָס זעקסטע חנוכה-ליכטעל

קומענדיגען זונטאָג פ' ויגש וועט דער שוהל-חזן

ג. יאפּע

בענטשען אין שוהל דאָס 6-סטע חנוכה-ליכטעל מיט א גוט איינשטודירטען כאָר. ס'וועלען אויך אויסגעפיהרט ווערען עטליכע שעהנע נומערען געזאַנג.

קומענדיגען זונטאג וועלען די בעוואוסטע שוהל און בית מדרש חזנים צינדען דאס זעקסטע חנוכה ליכטעל. זיי וועלען דערביי אויספיהרען נייע פאָלקסטימליכע נגינים אין דער בעגלייטונג פון גוט איינשטודירטע כאָרען.

העברעאישער קרייז אין ראַדאָם.

שבת 4 נ. מ. וועט אין לאָקאַל פון דער ציונ. אָרג. לוב. 52 פאָרקומען א רעפעראט פון ח' משה ראָטענבערג אי. ד. ט. „דער איינפלוס פון דער העברעאישער שפראך, אויף דעם לעבען אין א"י. איינגאנג פריי.

פון דער ישיבה „תורת-חיים“ אין ראַדאָם.

שוין צום צווייטען מאָהל האָט היינטיגע וואָך דער ראש ישיבה פון וואַרשאַווער „תורת חיים“ הרה"ג ר' צבי דוד גליקסאָן שליט"א, א איידעם פון איבערל בעוואוסטען גאון, בריסקער רב ר' חיים סאָלאָווייציק זצ"ל, אין דער בעגלייטונג פון הרב שמואל זשולאק, אויס וואַרשע ספּעציעל בעזוכט די היגע ישיבה.

ווײַלענדיג דאַ מאָנטאג און דינסטאג האָט ער עקזאַמינירט אַלע פיער כתות, וועלכע האָבען איהם (ווי ער האָט ערקלערט) פערשאַפט א גייסטיג פערגעניגען.

עס איז כדאי צו בעמערקען, דאס ביי א זיצונג פון קאָמיטעט האָט דער אויבענדערמאָנטער גאון זיך אויסגעדרוקט: „אשרי עין אשר ראתה אלה“.. כ'זעה אז כ'האָב געהאָט אַ עונש, דערמיט וואָס כ'בין נישט געקומען וצהען פריהער ווי היינט דעם גרויסען איבערגאנג'ס פראצעס; די גרויסע גייסטיגע איבונג וואס די ישיבה בחורים האָבען במשך אזא קורצע צייט געמאכט די ישיבה איז איצט דער ריכטיגער „בית היוצר לנשמת האומה“ און זי קען זיך דרייסט פערגלייכען מיט די גרעסטע ישיבות אין פוילען, ליטא. דאס איז א דאנק דעם גרויסען גאונית פון אייער ראש ישיבת הרה"ג ר' חנוך פייבעל בורשטיין שליט"א.

קעלצער אבטיילונג.

צבי מאשקאוויץ.

צו דער בענייאונג פון „הזמיר“

אין א צייט ווען דאס גאנצע יודישע געזעלשאפטליכע לעבען אין פוילען לעבט איבער א שווערען קריזיס, איז צו בעגריסען די אונערמידליכע ארבייט פון עטליכע פערזאן אין אונזער שטאדט, וואס האבען נעגרינדעט דעם „הזמיר“ און דערפיהרט איהם ביז דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג, וועלכע האט בולט בעוויזען, דאס די יודישע געזעלשאפט אין קעלץ האט פערשטענדניס פאר די ציעלען פון דער נייער אינסטיטוציע.

דאס אלעס אבער, וואס איז ביז יעצט געטהון געווארען דורכ'ן „הזמיר“ איז געוועזען א רעזולטאט פון א צייטווייליגען ענטוזיאזם, וואס האט ביים ענטשטעהען פון „הזמיר“ ארומגעכאפט די קעלצער יוגענד. אזא שטימונג איז ווירקליך אימשטאנד צו שאפען עפּיס קאלאסאלעס, אבער עס מוז דערביי זיין א ציעל בעוואוסטע ארבייט. עס מוז גלייכצייטיג איוסגעשטעלט ווערן א פעסטער באזיס הין אין פראגראמאטישען הין אין ארגאניזאציאנעלען זין, כדי דעם א־ויסגערופענעם פלאם צו פערוואנדלען אין א שטענדיג פייער, וואס זאל בעלויכטען דעם וועג, וואס פיהרט צו דער פערווירקליכונג פון די אויפגאבען פון דער ארגאניזאציע.

די ניי — געוועהלטע פערוואלטונג וועט זיך בעשטימט אבגעבען א דין־וחשבון פון די פליכט, וואס זי האט אויף זיך גענומען בנוגע דעם „הזמיר“. עס וואלט אבער כדאי געוועזען אויפמערקזאם צו מאכען, אז די ווייטערדיגע ארבייט זאל זיך נישט בעגרעניצען מיט דעם מוזיקאלישען געביעט. אויסער דעם חאר מיט דער ארקעסטער, וועגען וועמענס לייסטונגען מיר האבען שוין געהאט די געלעגענהייט זיך צו איבערצייגען, דארף אויך געגרינדעט ווערען א ליטעראריש און דראמאטישע סעקציע, וועלכע קאנען אויף דעם פערוואהרלאזטען לעצטען געביעט פיעל אויסטהון.

עס איז, גלויב איך, נישט דאס ארט אנצוווייזען אויף די אויפגאבען פון איבענדערמאנטע סעקציעס. מיר ווע־לען נאר זאגען, דאס די צוויי סעקציעס דארפען אנהייבען א ברייט פערצווייגטע ליטעראריש ארבייט אין אונזער שטאדט, אין דער פארם פון איינארדנען א פאלקס-אוניווערזיטעט, אין וועלכען עס זאלען געהאלטען ווערען פא טראגען אויף פערשידענע טהעמעס. געבען פון צייט צו צייט פארשטעלונגען, וועלכע זאלען האבען א פאכמענישע לייטונג אזוי, אז דער „הזמיר“ זאל פערוואנדעלט ווערען אין א אמתען קולטורעלען צענטר אין אונזער שטאדט.

די פערווירקליכונג פון די אלע אויסגערעכענטע אויפגאבען, איז אבער נישט בלויז אבהענגיג אין דער נייער „הזמיר“—לייטונג, דאס ווארט האט אויך די יודישע געזעלשאפט, וועלכע וועט מיט איהר בעציהונג צו דער נייער אינסטיטוציע האבען א גרויסען איינפלוס אויף דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון „הזמיר“.

דער „הזמיר“ אלס ריין-קולטורעלע אינסטיטוציע האט זיך נישט אנגאזשירט אין קיין שום פארטיי און דארף דעריבער קאנצענטרירען די אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, ס'איז דעריבער צו האפען, אז די יודישע געזעלשאפט אין קעלץ, וועלכע האט שטענדיג ווי געהעריג אבגעשאצט יעדע יויכטיגע אינציאטיוו, וועט אויך דאס מאהל ארויסווייזען איהר אינטערעס פאר'ן „הזמיר“ און הייס זיך צורופען אויף די ווערבירונגס־אקציע, וואס וועט אין קורצען א דורכגעפיהרט ווערען.

ספעציעל דארף מען זיך ווענדען צו דער יודישער יוגענד. עס בויט זיך א קולטורעלער בנין אין אונזער שטאדט, א בנין, אין וועלכען איהר נויטיגט זיך אזוי...

שאצט אב זיין נויטהווענדיגקייט און ערפילט אייערע פליכטען!

די שעהנע שרה'לע.

א אינטערעסאנטע געשיכטע מיט א קעלצער מיידעל און איהרע 3 געליבטע.

5.

ס'איז איצט דער סעזאהן, און ער מוז נאך נעהן צוריק ארבייטען, א נישט ווער דער בעל הבית זיין בייז. ער איז זעהר א שלעכטער יוד, א כעס'ן, אויך זיין ווייבעל וועט נישט וויסען וואס איבערצוטראכטען, ווייל ער, אב־הם'ל, האט איהר נישט געזאגט, יזאו ער געהט.

שרה'לען האט פערקיזעטשט דאס הארץ אויף איהם קוקענדיג, אויף דעם ארימען אברהם'ל, וועלכער איז דאך אמאל געווען איהר אזוי נאהענט... ווען ער האט איהר דערלאנגט זיין האנד ביים אוועקגעהן, האט זי איהר זעהר וואַ־ים געדריקט און געבעטען אריינקומען צו איהר מיט זיין ווייב. ער האט עפעס וואס געשטאמעלט אין פערלעגענהייט, צוגעזאגט מיט א האלבען מויל, אבער ס'איז געווען קענטיג, אז מעהר וועט מען איהם דא שוין נישט זעהען..

האט שארל אליין זיך בעטייליגט חתן כלה אין זייער חופה סעודה. ער איז געקומען אויסגעפיצט און אנגעטון אזוי, אז מען האט געקענט מיינען, אז אייגענטליך איז ער גאר דער חתן... און געהאלטען האט ער זיך גאנץ פריי... ער האט פאר דער כלה געבראכט א היבשע מתנה, א גאלדענעם ארמבאנד, אויסגעזעצט מיט ברילאנטען... בשעת דער סעודה, וועלכע איז געווען נישט בעזונדערס רייך, האט ער געשיקט נאך שאמפאניער אויף זיין רעכנונג, מען האט זיך גוט צעווארימט. זיך דערמאנט „עמאליגע יאהרען“, דערמאנט קעלץ, די געבורטס שטאדט, אלע אלטע בעקאנטע... מען האט געשמועסט אהן פערדרוס, אהן ביטערניש, אהן קנאה, אהן אייפערזוכט, — פונקט ווי קיינער וואלט דא גארנישט געהאט פערלארען...

נאכן עסען, האט זיך פערצויגען ביז'ן אוונד, איז מען געפאהרען שפאצירען אלע דריי אין דעם וואונדער שעהנעם בולאנער וואלד. דאס האט דער רייכער שארל זיי אליין געפיהרט אין זיין אייגענעם אויטאמאביל.. דארטען אין וואלד, ביי דער קליינער פער'כשוף טער אזערע „לע קאסקאד“, וואו עס שוימען א צעהנלינג הייסע שטילע לאבאנדושעס, האט מען געטרונקען קאווע, צוהערענדיג זיך צו דער מוזיק פון ארקעסטער... דערנאך האט ער די חתן־כלה, מיעדע און שוין פערשלאפענע, אבגעפיהרט צוריק אין זייער היים, אין זייער נעסט, איינלאדענדיג זיי אויף מארגען עסען צוזאמען מיטאג אין דעם גרויסארטיגען רעסטאראן „ערמיטאזש“ אויף „ש א נ ז ע ל י ז י י“, נאטירליך אויף זיין רעכנונג. זיי האבען איהם צערטליך געדאנקט פאר זיין פריינדליכקייט, און מען האט זיך חייס צעזעגענט ביז מארגען...

דאס יונגע ווייבעל לאזט זיך פערפיהרען.

אט אזוי האט זיך בעגייט די אמאליגע ווארימע פריינדשאפט צווישען איהם, דעם רייך־געווארענעם ישראל'ן און דער יונגער פאר... אין דעם ערשטען האניג־חודש נאך ברוך און שרה'ס חתונה, פלעגען זיי איינע די אנדערע טאג־טעגליך בעגעגענען און שפאצירען צוזאמען. אזוי ווי ברוך האט אפילו אין דעם האניג חודש נישט געקענט צופיל פערנאכלעסיגען זיין בעשעפטיגונג, פלעגען די בעגעגענישען זיין הויפטזעכליך צווישען איהר, שרה'לען און שארל'ן... שארל האט זיין פאבריק געלאזען איבערגעגעבען אויף די הענד פון זיין טראנצעזישען שותף, און ער אליין פלעגט אין זיין אייגענעם אויטאמאביל ארומפיהרען זיין אלטע פריינדין ווייזען פאריז... איהר מאן איז געווען צופרידען, ווייל ער אליין קאן דאך מיט איהר זיך נישט אזוי פיל פערנעהמען, איז גוט באטש, וואס ישראל זארגט זיך פאר איהר. אז עס זאל איהר נישט זיין לאנגווייליג אליין אין דער גרויסער פרעמדער שטאדט, וואס די שפראך איז איהר נאך פרעמד... אגב איז עס נישט געווען בלויז פון פערגעניגען יוענען אליין. שרה האט זיך געוואלט דערווייל בעקענען מיט די גרויסע געשעפטען פון דאמען קליידער, כדי זי זאל וויסען וואס זי קען דא אויפטוהן. פלעגט דער אלטער פריינד איהר בעגלייטען אויף דער גרויסער מאדע־גאס „די דע לאפע“, געוויזען איהר דעם וועלט־בעריהמטען „דאמען־טעמפעל“ פון דעם וועלט־בעריהמטען דאמען־אטעליע, פון דעם שניידער „פאקין“, פון „אלעקסאנדער איווענס“, און נאך און נאך... פלעגט מען אין וועג אריינגעהן וואו צובייסען, אויסטרונקען, זיך אפרוהען, דערבעהלען זיך פון אלץ, וואס מען האט איבערגעלעבט פאר דער צייט, וואס מען האט זיך נישט געזעהן... (פארעז. קומט).

די ווײַטערדיגע פערזאמלונג פון יודישען מענער-גימנאזיום אין קעלץ.

זונטאג רצם 28 נאָוועמבער ד. י. איז אין לאָקאל פון רער היגער יודישער קהלה, פאָרגעקומען די פארטזעצונג פון די אלגעמיינע פערזאמלונג פון יורישען מענער-גימנאַזיום, וועלכע האט ווייטער גישט צוגעפיהרט צו קיין ענדגילטיגען רעזולטאַט.

צו דער פערזאַמלונג, וועגען וועלכע מ'האָט געגוג בעצייטענס בעקאַנטגעמאַכט דורך פלאַקאַטען אויף די מויערן פון שטאדט און דורך אונזער צייטונג, ווי אויך דורך בעזונדערע איינלאַדונגען צו די עלטערן — זענען לײדער נישט מעהר געקומען ווי א 40 פערזאָן, נישט קוקענדיג אָבער אויף די קליינע צאָהל אנוועזענדע איז דאך געווען אַ נויטווענדיגקייט צו עפנען די פערזאמלונג כדי דורכצופיהרען, הוים־זעכליך, די וואהלען פון א נייער פערוואלטונג, אויף וועלכער פ׳ווארטען פיל אַקטועלע פּראבלעמען, וואס מוזען דורכאוים ווי אַם שנעלסטען ערלעדיגט ווערען.

צוטרעטענדיג צום טאָג-אָרדנונג, האט דער פארזיצענדער, ה' צימבערקאָוויטש, פאָרגעלעזען די אריינגעטראגענע פראיעקט - ליסטע פאר א נייע פערוואָלטונג. דער צוזאַמענשטעל פון דער ליסטע איז געווען אַ קאָמפּראָמיסווער, וועלכער האָט געביטעט איינצושטעלן די רייפעגישען, צו קאָנסאָלידירען אלע גרופּירונגען און צוציהען זיי צו א געמיינזאמע אַרבייט לטובת דעם גימנאַזיום. וואס האָט שוין אַזוי פיל געליטען צוליב די ביזהעריגע פרא און קאָנטרא-סכסוכים. די נאאיווע פראָיעקט געבער האבען געגלויבט, אז די ליסטע האָט אַלע שאַנסען אָנגענומען צו ווערען, ליידער אָבער זענען זיי צאָלד ענטוישט געווארען, ווייל עטליכע פון די, וואס האָבען פיגורירט אויף די ליסטע, האבען זיך באלד צוימען אָרט אָבגעזאָגט פון וועלכען ס'איז מאנדאט, און נאך אנדערע, וואס האבען אויך פיגורירט אויף די ליסטע, זענען לגמרי נישט געוועזען אנוועזענד און מ'האט אויך נישט געקענט זיין זיכער, אויב זיי וועלען דעם מאַנדאט אָנגעמען. אזוי ארום איז די ליסטע באלד אָבגעווארפען געווארען.

צוליב דעם וואס קיין נייע ליסטע, איז טראָץ דעם, אויך נישט אריינגעטראגען געווארען, האט זיך געשאַפען א שווערע לאגע אהן אויסגאנג, וועלכע האט ארויסגערופען אַ שטארקע טענדענץ, געשטיצט דורך די ה"ה לייכטער און קעניג, אז מען זאל דורכאוים דעם ד"ר פעלץ צוריקציהען צו דער ארבייט, ווייל אָבער דער ד"ר פעלץ איז דאס מאָהל נישט געוועזען אַנוועזענד, איז דער פארשלאָג אויך נישט ענדגילטיג בעהאנדעלט געווארען.

נאך א רייהע ווייטערדיגע דיסקוסיעס איז לויטן אָנגענומענעם פארשלאָג פון, ה' יודל גוטמאן, ענדליך אייסגעוועהלט געווארען אַ צייטווייליגע פערוואלטונג פון 6 פערזאָן, וועלכע האט די פולמאַכט צו ערלעדיגען אין משך פון די היינפיגע וואָך אַלע שול אינטערעסען און האָט אויך די אויפגאַבע צו פערשטענדיגען זיך מיט ענטשפּרעכענדע פערזאנען, וואס זענען, אי פעהיג אי געוואונשען פארן גימנאזיום און צוזאַמענצושטעלען א געהעריגע ליסטע צו דער ווייטערדיגע פערזאמלונג, וועלכע זאל צום פירטען מאָהל גערופען ווערען אויף זונטאג, דעם 5 דעצעמבער ד. י.

בכלל איז די לעצטע פערזאמלונג פארגעקומען אונטערן צייכען פון א אונבעגרייפליכער גלייכגילטיגקייט פון די עלטערן צו די אינטערעסען פון גימנאזיום. ס'האָט דעריבער געהערשט אין זאָהל א זעהר געדריקטע שטימונג און טרויריגע מחשבות זענען ארויסגעשוואימען וועגען ווייטערדיגען גורל פון דעם נישט מזל'דיגען אנשטאלט...

ה. ג.

וויכטיג פאַר אימפאָרטערען

די צענטראַלע פון סוחרים--פעראיין אין ווארשא מאַכט בעקאַנט, דאָס בייטעס וועגען אימפאָרטירען סחורות פון אייפלאָגד אויפ'ן ערשטען קווארטאל 1927 ווערען אָנגענומען דורך די צענטראַלע גור ביז דעם 8 דעצעמבער ד. י.

די ביטעס דאַרפען אָנגענעבען ווערען אויף יעדען חודש בעזונדער און לויט בעזונדערע פאָזיציעס פון צאָהלטאַריף, אויף פאָרמולאַרען בעצייכענט מיט דער ציפער דריי (3)

צו די ביטעס דאַרפען אויך בייגעלעגט ווערען אלס בעוויז פון געברויך-פאַקטורעס, רעכנונגען א. אַ. וו.

די ביטעס, וואָס וועלען איינפליסען נאָכ'ן אויבענדערמאָנטען טערמין וועלען אָוועקגעלעגט ווערען ביז אַפּריל 1927.

אַ טראַדיציאָנעלער חנוכה— קאָנצערט

אַזוי ווי יעדעס יאָהר, וועט אויך היינטיגען חנוכה זונטאָג דעם 5/XII 6 אַזייגער אָוונט, איינגעאָרדנט דורך דעם „ליגת—הצדק" אַ רעליגיעזער קאָנצערט אין דער שטאָרט—שוהל. אין קאָנצערט, וועלכער איז צוגעגרייט געוואָרען דורך דעם קאנטאר ה' ווייגער, וועט זיך אויך בעטייליגען אַ צאָהלרייכער חאָר און אָרקעסטער דיריגירט דורך דעם דיריגענט פון „הזמיר", ה' לעאָן ווייגער.

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „הזמיר"

צוליעב דעם פראָטעסט, וואָס איז אַריינגעטראָגען געוואָרען דורך דעם ה' מ. ראַוויצקי, געגען די וואָהלען אויף דער ערשטער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון „הזמיר" האָט זיך די געוועהלטע פערוואַלטונג אָנגעגעבען אין דימיסיע און צונויפגערופען אַ צווייטע אַלגעמיינע פערזאַמלונג אויף שבת דעם 27/X.

ה' ראָזענבערג עפענט די פערזאַמלונג מיט אַנ'ערקלערונג וועגען די סיבות, וואָס האָבען בעוואויגען די פערוואַלטונג צו דימיסיאָנירען.

אַלס פאָרזיצענדע ווערט געוועהלט ה' צבי מאָשקאָוויץ, וועלכער ערקלערט דעם ציעל פון דער פערזאַמלונג און לאַדעט איין אַלס עסאסאָרען די ה"ה: ש. פעטראָוויטשינסקי און ג. פרידמאַן און אַלס סעקרעטאַר דעם ה' ד. ווארגאן.

נאָך א קורצער דיסקוסיע ווערט בעשלאָסען, אַז די וואָהלען זאָלען זיין געהיימע. דער פאָרזיצענדער ערקלערט אַ פויזע פון 10 מינוט.

אלס רעזולטאט פון די וואַהלען זענען אין די פערוואַלטונג געוועהלט געוואָרען די ה"ה: ד"ר זילבערשלאָג, מ. רייזמאַן, זימנאוואָדא, דוד ראָזענבערג, דוד ווארגאן, צבי מאָשקאָוויץ, ז. רייזמאַן, מ. זייפמאַן, פ. בוגאַיער, א. מינץ, ד. אַבראַמאָוויץ און פרל. ט. קאפעל.

דער פאָרזיצענדער שליסט די פערזאַמלונג און דריקט אויס אַ דאַנק דעם פוהרים—פעראיין פאַר דעם לאָקאַל, וועלכען ער האָט אוועקגעגעבען אויף 2 פערזאַמלונגען.

געשטאָרבען אויף דער גאַס.

דעם פאָריגען פרייטאָג ווען די פרוי העגדעל חענטער (נייע ואגנײנסקא 8) האט זיך אומגעקערט פון דער גאַס אהיים איז זי פלוצלינג אומגעפאלען. די דורכגעהענדע האָבען איהר גענומען ראטעווען, אָבער זי האָט ארויסגעוויזען שוואכע סימנים פון לעבען. דער ארויסגערופענער דאָקטאָר האט שוין קאנסטאטירט דעם טויט וואס איז געקומען פון א הערץ-עטאַק.

אָנערקענט די ליסטע № 1 צו דער קראַנקען-קאסע.

די טעג האט דער האָנדווערקערפעראיין בעקומען אַ תשובה פון מיניסטעריום אויפ'ן פראָטעסט וואָס איז אריינגעטראגען געווארען דורך די האָנדווערקער געגען דער דעציזיע פון היגען וואָהל-קאָמיסאר. דאס מיניסטעריום האָט די ליסטע № 1 אנערקענט און דעריבער בעקומען די האנדווערקער 2 מאנדאטען, וועלכע עס בעקומען די ה"ה מ. ראַוויצקי, און מענטא.

אין צוזאַמענהאנג מיט דער דעציזיע פון מיניסטעריום וועלען נאך אַ מאָהל פארקומען, וואהלען צו דער פערוואַלטונג, און רעוויזיאָנס קאָמיסיע.

„סמבטיון" אין קעלץ.

די נאָהענטסטע טעג קומט קיין קעלץ אויף עטליכע גאסטראלען דאס בעריהמטע קליין קונסט-טעאַטער „סמבטיון" פון סקאַלא-טעאַטער אין ווארשא. דאָס אנסאמבל פון „סמבטיון" בעשטעהט פון די בעסטע כחות פון די ווארשאווער יודישע ארטיסטען.

KINO „CZARY" w KIELCACH

Dziś olśniewająca premjera!!!

Wzruszający i porywający dramat erotyczny na tle miłości pięknej królowej do młodego arystokraty angielskiego p. t.

Trzy tygodnie MIŁOŚCI KRÓLOWEJ

dramat w 8 aktach.

W rolach głównych

Aileen Pringle i Konrad Nagel.

בעסטע שיפס-קאָמוניקאַציע צווישען פוילען און קאַנאַדע

„באַלטיק-אמעריקא-ליין"

עמיגראַציע—ענינים ערלעדיגט

ביוראָ „ריס"

קעלץ, קילינסקי גאַס 8, №

Dotknięci przedwczesnym zgonem OJCA Ich

b. p. NATANA SILBERSTEINA

wyrażamy EWIE i JEJ RODZINIE

swój najgłębszy żal i współczucie.

Bela, Regina, Hela, Moniek,
Gienek, Jakób, Chatek i Artur.

אויפרוף.

די היגע געזעלשאפט „מנחמי אבלים“ איז ווי בעוואוסט שוין מהזטיג א רייהע יאהרען. צוליב דעם אבער, וואס די ביזאהעריגע לייטונג האט וועניג געזארגט, אז אזא אינסטיטוציע זאל פארנעמען דעם פערדיענטען פלאץ אויף דער אויבערפלאך פון ראדאמער געזעלשאפטליכער לעבען — איז די דערמאנטע געזעלש. לעצטענס גענצליך רעארגאניזירט און איבערגעבויט געווארען. א גהויסע צאהל מענשען מיט צוטרוי און ארגאניזירונגס־פעהיגקייט האבען איינגעזעהען, אז אזוי קען א אינסטיטוציע נישט עקזיסטירען: ערשטענס מוז א פילאנטראפישע געזעלש. ווערען לעגאליזירט דורך דער מאכט, ווי אויך אין דער שפיץ מוזען שטעהן מענשען, צו וועלכע מ'האט צוטרוי. דאס אויבענדערמאנטע איז שוין דערגרייכט, און ס'איז שוין לעגאליזירט און ס'איז אויך געוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאזהיגע מענשען.

צו דער אינטענזיווסטער טהעטיגקייט מוז מען האבען **מאטעריעלע מיטלען** און ביז'ן היינטיגע טאג האט די געזעלש. **„מנחמי אבלים“** דאס נישט. די הכנסות זענען ביז היינט איינגעפלאסען פון שמחות. אבער דאס איז נישט קיין רעאלע און געװענענדע הכנסות. **דער עיקר איז מיטגלידער.** די היינטיגע פערוואלטונג וויל אויסנוצען איהר פאזהיגקייט און **פון אייער ראדאמער בירגער ערוואַרט מען די געלד־שפענדונגען.** זאל קיינער זיך נישט אבזאגען **פון פערשרייבען זיך אלס מיטגליד** אין דער נוצליכער געזעלש. ווארענם אויפגאבע איז **צו העלפען דעם אומגליקליכען אין דער צייט פון זיין אומגליק ר"ל.** גלייכצייטיג מערקט מען אן, אזוי ווי פארלויפיג, צוליב מאטעריעלע סבות, האט נישט די געזעלשאפט קיין לאקאל, קאן מען זיך, ווענען בעקומען הילף, ווענדען פערזענליך, אדער דורך אזעלכע פערזאנען, וועמען ס'איז בעוואוסט פון א בכבוד'ען אומגליקליכען ר"ל צום פרעזעס **ה' א. בירענבוים באסעינא 4** אדער צום וויצע פרעזעס **ה' איטשע פישמאן רווינסקא 23.** בלי מות לנצח.

ראדאם חודש כסלו תרפ"ז **די געזעלשאפט „מנחמי אבלים“** אין ראדאם.

פרעזעס: אביש בירענבוים. וויצע־פרעזעס, איטשע פישמאן
פערוו. מיטגל. אברהם פוקס, דוד וויינבערג, משה גוטמאן,
„ ישעי' ראזענצווייג, יעקב שמואל גלמאן, ישראל זיידמאן,
„ שמעריל ציטרינאוויטש, א. ז. סאקאלאווסקי
„ אפרים פלאמענבוים, נ. שטעלמאן, ה. ב. מיידאן.

Wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę najdroższym nam zwłokom naszego niezapomnianego OJCA

b. p. NATANA SILBERSTEINA,

zmarłego w Radomiu dn. 26 list. 1926 r., a szczególnie p. p. **M. Wajnbergowi, i D. Frenklowi** składa serdeczne Bóg zapłać osierocona.

RODZINA.

Rodzinie SILBERSTEIN z powodu przedwczesnego zgonu ich b. p. męża i ojca

Natana Silberstejna

wyrażają nyjgłębsze współczucie.

M. Wajnberg z rodziną.

Naszej drogiej koleżance **Hali Zylbersztein** wyrażamy najszczersze współczucie z powodu śmierci jej

OJCA

Koledzy i koleżanki
kl. VI Gimn. Koed. „PRZYJACIÓŁ WIEDZY“.

Naszej drogiej koleżance **Hali Zylbersztein** wyrażamy najszczersze współczucie z powodu zgonu jej

OJCA

Koleżanki: **Fela Denówna, Celina Sztajnbekówna**

אכטונג האנדווערקער!

זונטאג דעם 5—טען דעצעמבער ד. י. 7 אין אװענד אין לאקאל פון האנדווערקער קלוב וועט פארקומען

א אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון האנדווערקער

אויף וועלכע עס וועט בעטראכט ווערען איינינע דרינגענדע וויכטיגע פראגען, וואס זענען נוגע דעם גאנצען כלל האנדווערקער.

איינגאנג פריי! קומט מאסענווייז!!

OBWIESZCZENIE.

W dniu 3 grudnia 1926 r. o godz. 10 ej rano w Wydziale Gospodarczym Magistratu m. Radomia odbędzie się LICYTACJA ofertowa na sprzedaż:

150 kwintali słomy żytniej
150 „ „ owsianej
200 „ siana starego
i 100 „ potrawu.

W razie niedojścia licytacji do skutku, będzie przeprowadzony przetarg ustny

Radom, dn. 29 listopada 1926 r.

p. o Prezydenta m. Radomia **Domański.**

זונטאג פרשת ויגש 5|12 4 נ. מ.

וועט דער בעוויסטער בית מדרש חזן

ישראל קופפער

צוזאמען מיט א כאר בענטשן אין ב'ה דאס זעקסטע חנוכה־לעכטיל און וועט אויך אויספיהרען איינינע נייע שעהנע נומערן. בעמערקונג: די פרויען־שוהל וועט אויך זיין אפען

Kino „CORSO“ w Radomiu.

Od poniedziałku 29 i dni następnych.

MIŁOSTKI Carskiego Huzara

dramat w 10 aktach.

אויפקלערונג.

אין נאטיץ וועגען דער ערעפנונג פון ת"ת אויף דער סקארשיזער גאס, וואס איז געווען געדרוקט אין פאריגען נומער, איז פארגעקומען א פערדריסליכער טעות: אנשטאט די ווערטער „די אנגעזעהענסטע בה"ב פון סקארשעווער גאס“ האט געדארפט צו זיין „די איינוואהנער פון דזשערזשקאוו, גלייכצייטיג אין די גרעסטע אנערקענונג קומט די איינוואהנער פון דזשערזשקאוו“.